

Naujienu Antroji Dalis

NR. 862

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXIII METAI

Dienu skeveldros

1.

“Drauge” skaitome:

“Tiesoje” skelbiama, kad Australijai įstojus į karą Vietname ir dėl to kilus pasipiktinimui, “Lietuvos arkivyskupijų ir vyskupijų ordinarai” į Sidnėjū pasiuntė telegramą adresuotą kardinolui Normanui Tomui Gilrojui. Telegramoje nurodoma, kad Tarybų Lietuvos katalikai drauge su Romos popiežiumi Povilu VI ir visa geros valios žmonija griežčiausiai smerkia karą Vietname.

ir tt. ir tt.

“Draugas” šių žinių įvardijo: “Lietuvos vyskupai vėl naudojami propagandai”. O kam gi kitam bolševikai gali naudoti? Įdomiau skamba tikrai, ypač “ordinarų kolegija”, atsiradusi po... Podgornij kelionės į Romą. Pirmoji (?) kregždutė konkordato ar kas?!

Pilni vyskupų titulai yra, anot “Tiesos”, štai šie:

Šių telegramų pasirašė Kauno arkivyskupijos ir Vilkaviškio vyskupijos apaštališkasis administratorius, Lietuvos ordinarų kolegijos pirmininkas vyskupas dr. Juozas Matulaitis-Labukas, Telšių vyskupijos ir Klaipėdos prelatūros apaštališkasis administratorius Juozapas Pletkus, Vilniaus arkivyskupijos valdytojas, Lietuvos ordinarų kolegijos sekretorius Česlovas Krivaitis, Kaišiadorių ir Panevėžio vyskupijų valdytojas Povilas Bakšys.”

2.

W. Lippmann 77 metų po 36 metų kaip kolonisto darbo pasitraukė į “ramybę ir poilsį”. Manding, ramiau ir Sovietų okupuotiems kraštams!

3.

Solochovas pasmerkė... Stalinaitę, ir ko tas Stalino skudurininkas nesmerkė! 1953 m. pirmas aplojo Pasternaką ir šįmet, kai rašytojų suvažiavimas Maskvoje Pasternaką “reabilitavo”, vienas Hamburgo žurnalistas paklausė Solochovą nuomonės, ans grubiai tarė: “Eitu į išvietę, palauk!”

4.

Maskvon suvažiavo, ir, išklause “bosų” kalbų, išsivaižinėjo komunistų vad. rašytojai. “Lit. ir Meno” redakcija kreipėsi nuomonės pas... A. Gudaitį — Guzevičių. Kas ans? Lietuvių tauta jį pažįsta kaip... NKVD viršininką, vėliau komandiruotą į literatūros darbą.

J. Avyžius, žinomo romano apie Lietuvos kaimo į sovietinę baudžiavą sugrįžimo autorius, šia proga tarė:

“... Vis labiau tolstame nuo lietuvių nacionalinių literatūros tradicijų. Drįsciau net teigti, iš dalies prarandame kalbos žavesį ir koloritą. Musų prozos vanga gilėja, bet ne platėja. Jaučiamas tam tikras problemų susmulkėjimas, neretai užmiršami aktualiausi mūsų dienų, mūsų krašto ir žmogaus rūpesčiai.”

Toliau pareiškė:

Šiuo metu rašau du romanus. Vienas apima 1941 — 1944 metų laikotarpį. Veiksmas vyksta hitlerininkų okupuotoje Lietuvoje. Ieškau atsakymų į eilę klausimų, kurie iškyla, apžvelgus šiuos sunkius ir sudėtingus lietuvių tautai metus. Antrasis romanas — šių dienų inteligentijos gyvenimas, problemos ir klausimai, su kuriais nuolat susiduria mūsų amžininkas.

5.

Kai kas iš okupuotos Lietuvos spaudos “Švyturį” rašoma:

Seima iš penkių asmenų. Jie du, du vaikai ir senelė. Kalėdų ir velykų nešvenčia. Jų berniukas kūčių dieną grįžęs iš mokyklos (taip, dievaži, iš mokyklos!), paklausė senelės:

— Kodėl tu man neiškepei tokių akmenukų?

Senelė pažadėjo iškepti kitą metą. Per Spaiio ir Gegužės Pirmosios šventes kaimynų balkone dažniausiai džiūsta baltiniai arba per visus plyšius iš jų buto skverbiasi benzino kvapas. Vadinas, šeima ėmėsi kapitalinio darbo — plauti parketą. Į demonstraciją eina tik šeimos galva.

— Taip išeina. Vienų atsiskakm, kitų neišmokom švęsti, — pasiguodžia susitikusi laiptų aikštelėje.

Štai viena moterų taryba sumanė gerą dalyką — parsivežti iš ligoninės moterį su naujagimi. Taip įsismagino vežti, kad užmiršo mažytę detalę — kartu pasiimti moteriškės vyra. Kam jai vyras, daug maloniau kolektyvas!

Dabar kol kas yra tendencija kuo toliau bėgti nuo šeimos. Kad ir banketai kolektyvuose: “Vyrai ateina be žmonių, žmonos be vyrų”

“Tiesoje” pranešama:

“... istorija su vaikų darželiu Nr. 21, kuris yra Neris parkrantėje, K. Požėlos gatvėje, Vilniuje.

Nutarta vaikų darželį išplėsti. Kelios šeimos, gyvenusios greta, iškeltos į naujus namus. Paruošiant patalpas vaikams, šį tą reikėjo pertvarkyti, paremontuoti. Atėjo statybininkai,

(Nuokelta i 2 psl.)

J. PAUTIENIUS

“GELIŲ PUOKŠTE”

Lietuvių kalba Lietuvoje bolševikmečiu

Nusikračius svetimųjų jungo ir atstaičius nepriklausomą Lietuvos valstybę, lietuvių kalba galėjo nevaržomai augti, tobulėti ir plisti.

Tačiau neilgam nepriklausomybės laikotarpiui pasibaigus ir Lietuvą įjungus į Sovietų Sąjungą, iš esmės pakito ir lietuvių kalbos padėtis Lietuvoje.

Bolševikinė pažiūra į tautas ir jų kalbas

Bendras S. S-gos, ypač praktikoje griežtai centralizuotos valstybės, principas, taikomas nerusų tautoms ir kalboms, yra šis: ilgainiui komunistinėje epochoje išnyks tautiniai skirtumai, ir iš atskirų tautų susidarys viena komunistinė “tauta” su sava bendra kultūra ir bendra kalba. Tuo principu apskritai visą laiką ir buvo grindžiama S. S-gos ir kalbų politika, tik taktiniais bei propagandiniais sumetimais daugiau ar mažiau taikančiais prie aplinkybių ir vietos sąlygų.

Svarbiausia čia buvo Lenino ir Stalino pasisakymai, kuriais paprastai buvo ar ir tebėra remiama S. S-gos kalbinė bei tautinė politika.

Leninas su tautinių kalbų bei kultūrų klausimu susidūrė sprendžiamas bendresnį — tautybės — klausimą, daugiausia turėdamas prieš akis tautinės carinės Rusijos imperijos mažumas, kurioms rūpėjo laisvė, išsivadavimas iš priespaudos bei savosios kultūros ir kalbos puoselėjimas. Leninui tas tautinės kultūros bei kalbos klausimas rūpėjo ne iš esmės, kaip

atskiras, atitrauktinis filosofijos klausimas, bet tik to klausimo panaudojimas proletarinės revoliucijos bei komunizmo reikalui, norint į savo pusę patraukti pavergtąsias tautas, tautines mažumas. Šiuo požiūriu jis stovėjo už tautų apsisprendimą, net iki tautų atskyrimo iš daugiatautės valstybės įskaitytinai, nors šiaip Leninui buvo priimtinesnė didesnė valstybė, nes ji suteikianti geresnį ūkinį pagrindą jos gyventojams. Tačiau toks apsisprendimas bei atsiskyrimas daugiau buvo tikomas vad. buržuaziniams kraštams. Po proletarinės revoliucijos tas atsiskyrimas Lenino faktiškai suvaržomas: kurios tautos išsiskyrimą iš sovietinės valstybės turi kiekvienu atveju spręsti centrinė institucija; o antra, Leninas teigė, kad kiekvienos tautos proletariatas stengsis pasilikti daugiatautėje komunistinėje valstybėje. Tik po Rusijos komunistinės revoliucijos Leninas buvo priverstas daugiau dėmesio kreipti į atskirų tautų kultūras ir kalbas, kai, griuvus carinei Rusijos imperijai, jos tautinės mažumos stengėsi ne jungtis į vieną komunistinę valstybę, bet kurtis atskiras, kurios galėtų suteikti sąlygas ir jų kultūroms bei kalboms plėtotis. Dabar jau Leninas teigė, kad turincios būti sudarytos sąlygos sovietinėje valstybėje tautinėms kalboms ir kultūroms augti. Šiaip jau tautybės bei tautinės kultūros apraiškų tašojimas Leninui nerūpėjo. Prie-

(Nuokelta i 2 psl.)

mūsų žingsniai

LEIDŽIA: SANTARA - ŠVIESA ♦ REDAGUOJA REDAKCINIS KOLEKTYVAS CHICAGOJ

Medžiagą siūsti: Marijai Paškevičienei, 3308 West 62 Place, Chicago, Illinois 60629. Telef. HE 4-8836

10 METAI

1967

NR. 17 (225)

NEW YORKO LIETUVIŲ TEATRAS - NAŠLAITIS BE PRIEGLAUDOS

"Pypkės" ir "Barzdos" spektaklius prisimenant

Rūsti ir nenuolaidi diagnozė nėra maloni, ypač kai tą diagnozę nustato atklydėliai iš tolimesnių vietovių, kurių svetimos ligos neturėtų tiesioginiai liesti. Vis dėlto išeivijos lietuviai turi bent kelis visiems bendrus sikius, kurių vienas yra savitos lietuviškos kultūros puoselėjimas svetur. Svarbi ir reikšminga kultūrinė apraška yra lietuviškas teatras, deja, jau persimetęs į partizaninę veiklą ir teatralai, nelyginant miško broliai, išsibarstė mažais būreliais įvairiose šalyse, kuriems vadovauja mažiau ar daugiau patyrę vadovai, kovoją už vieną tikslą — lietuvišką teatrą.

Ir miško broliai, ir Vietnamo kariai, ir tolimesnės praeities kovotojai už Lietuvos sienas, visada efektingiau reiškiasi vadovaujami labiau patyrusių, kovoje užgrūdintų, stiprios valios ir nenulenkiamų idėjų pasiryžėlių. Be abejo, pasiryžėliai privalo turėti pasekėjų: ginklanėšių ir karių, patarėjų ir korespondentų, vežėjų ir virėjų ir t. t. ir t. t. Pats vienas vadas, nors ir didžiausiomis išmintim bei dorybėmis apdovanotas, mūšio neatlaikys: žus fiziniai arba moraliniai. Žinia, karo lauke vadai be užnugario į ugnį nepuola, tačiau išeivijoje, ypač kultūros bare, kilnių sielų ir meilės kupinų don kichotų apšėiai pasitaiko.

New Yorko lietuvių teatras tapo vienu iš ryškesnių gabių vadų, kovojančių be armijos pavyzdžiu. Tačiau to teatro vadus taip ir knietė pavadinti linksmai nusiteikusiais avantiūristais, nes skaudi realybė parodė, kad jie pervertino savo fizinės jėgas ir pačiom nepalančiausiomis sąlygom puolė į sunkiai išsikauptomą verpetą.

Todėl ir liūdna, ir daug kas nesuprantama, ir truputį pikta...

Paskutiniajame New Yorko lietuvių teatro pastatyme (vienaveiksmiuose: K. Ostrausko "Pypkėje" ir A. Landsbergio "Barzdoje") viršija mūsų teatro bei meno gyvenime ryškūs ir žymūs vardai: Dalia Juknevičiūtė, Kazys Vasiliauskas, Vytautas Valiukas, Albinas Elskus, Romas Viesulas, Stasys Ilgūnas... Rodos, tokiom asmenybėm susibūrus, dar kelis į tal-

ką pasikvietus, teisėtai lauktiną įdomių, naujų, akstinančių rezultatų ir, mūsų nuomone, sulauktumėm, jei ne tos gailiai našlaitiškos New Yorko sąlygos.

Aplamai, recenzentas, kritikas ar vertintojas nekreipia dėmesio į darbo sąlygas — jis vertina tik tai, kas jam pristatoma. Tolygiai ir teatras: išejo viešumon — ir jokių pardonų nėra, visai nesvarbu kelių kalvarių kalnais išvaikščiota, kokių peklių smala svilintasi. Tačiau New Yorko atveju norisi padaryti išimtį: juo labiau, kad ir kitų teatrų gyvenimai pradeda panašėti. Beje, didžius vargus išspasakoję ir mūsų paskutiniosios operos rengėjai, o juos išplepėjo palankūs rėmėjai ir raišinėtojai, tad nebūsimė pirmi, apsilenkę su teatine etika.

Ne mūsų tikslas ar reikalavimai svarstyti priežastis N. Y. lietuvių teatro sąlygų ar skleisti pletkus kai kurių priešpastatyminių visuomenės gandy. Nuogi faktai kalba už save, kuriuos prisiminus, nukrečia šaltas šiurpas, nes artėjame į lietuviško teatro pakasynas.

Visi žinome lietuvių kultūrininkų darbo sąlygas išeivijoje, — bergždžia jas kartoti, tačiau N. Y. teatralai, atrodo, sumušė savotišką rekordą. Na, kad į repeticijas aktoriams tekdavo į vieną pusę važiuoti valandą ar dvi, tai dar niekniekis. Pusė bėdos ir tai, kad net šešiose vietose buvo repetuojama, kad rekvizitai ir dekoracijos buvo gaminami Rochestery, New Yorke, New Haven, Conn... Bet didžiausia nedorybė įvyko spektaklio dieną, kai nuo ankstyvo ryto patys aktoriai samdė sunkvežimį, krovė, vežė, iškrovė, statė, kalė, dažė dekoracijas; kai šviesti pradėjo po pietų ir pirmam vienaveiksmiui iš viso nespėta šviesas nustatyti... Spektaklis vyko be techniškos, be generalinės repeticijos, nei kartą neišbandžius scenos, nei kartą nemizanscenavus vaidinamoj vietoj. O po spektaklio vėl tie patys aktoriai, nespėję grimo nusibraukti ar prakaito nusišluostyti, griovė, ardė ir vėl krovė, ir vėl vežė... Nenuostabus tad ir jų nuovargis spektaklio metu, aiškūs ir pateisinaimi techniškai nesklaidumai, vis dėlto nesuprantamas visuomenės abejingumas tokiam reikš-

K. Ostrausko "Pypkė". Kazys Vasiliauskas — Z — (prie stalo); Vytautas Valiukas — A.

Nuotrauka Ged. Naujokaičio

mingam kultūriniam įvykiui kaip lietuviškas teatras. Ypačiai gaila, kad N. Y. lietuvių teatru tenka dėl vienos, svarbios ir skaidrios priežasties: jame susibūrė labai jaunų, entuziastingų ir gabių žmonių grupė, kaip P. Sandanavičius, E. Vaičiulis, A. Daukantas, D. Banaitis ir kt., kurie savo nuoširdžiu darbu, jaunatviška energija ir lietuvišku nusiteikimu šviesiai pakasyniškas nuotaikas išblaškė. Teatras — puiki priemonė lietuviybės palaikymui. Ypač jaunus žmones teatro paslaptys, scenos magika, užkulisio įtampa masina, vilioja, žavi. Deja, išeivijos lietuviškame teatre duonos neužsidirbsi (greičiau dar savo sutaupas į jį sukūsi), jame dalyvaujant diplom negausi, todėl retai dabar atsiranda panašių į N. Y. jaunuolių, kurie atsisako jų bendraamžių privilegijų bei malonumų, ir visai rimtai jungiasi su savo tėvų kartos teatralais. Iš visuomeninės pusės žiūrint, reikia ypatingai džiaugtis teat-

riniu prieaugliu, ypatingai rūpestingai jį globoti ir puoselėti. Dabartinis nerimas dėl jaunimo vis retesnio lietuvių kalbos vartojimo, lietuviškame teatre atpultų; o kol su jaunimu bendrauja teatrinės mokyklas išėję vyresnieji, kurie perteikia jam teatro tradicijas, discipliną, nekaltant apie patį teatro meno kūrimą, tol turime viltį šiuo metu bręstančios kartos lietuviškumui, tikro teatro supratimui ir papildymui vadovaujančių gretų, kurios, deja, su laiku retėja. Todėl ir būtina, šiuo atveju ne tik New Yorkui, visomis išgalėmis padėti teatrui, jį remti, globoti, mylėti. Kitaip — paskutinės pastangos suteikti meninį išgyvenimą žiūrovui, pakelti uždangą kūrybingam spektakliui — virs senolės pasakos daržininių pasivaidinimų kvaituly.

Nežiūrint visų nesėkmių, visų viršžmoniškų jėgų reikalaujančių sunkumų, New Yorko (Nukelta į 5 psl.)

MŪSŲ ŽINGSNIAI

(Atkelta iš 1-to psl.)

Lietuvių teatras šių metų balandžio 29 dieną nusmelkė širdį savo užsispyrusia ir gaivalinga pastanga pakelti uždangą Teatrui, rašomam didžiąja raide.

Linksmi nusiteikusiai avantiūristais šio teatro vadovai pavadinti todėl, kad buvo ruošiasi kaip Kauno Valstybiniam teatre, kad Romas Viesulas subūdavojo dekoracijas ne vienam, bet mažiausia šimtui spektaklių, kad Stasio Ilgūno barzdos buvo preciziškai ir meniškai pagamintos, kad buvo atgabenta sudėtingiausia muzikinė aparatūra, kad vienam kartui buvo siūvami kostiumai, gaminami (ne surankiojami ar skolinami) rekvizitai, butaforija ir t. t. Ir visa tai tik 250-čiai žiūrovų! Tiems avantiūristams reikia galvą lenkti, nes jų ištikimybė Teatrui ir jų pastanga būti sąžiningiems Menui daug kam jau dabar yra nereali svajonė.

Atrodo, net savarankiškas teisinimas, žinant spektaklio kūrimo aplinkybes, gali būti skaudus jų ambicijos pažeidimas, nes aimana ar dejonė neišsprūdo nei iš vieno lūpų. Visgi savo sąžinės ramumui pasitenkinsime kalba apie užmanytus vykusius reiškinius bei jų išpildymus minimajame spektaklyje.

K. Ostrausko "Pypkę" režisavo Dalia Juknevičiūtė — nauja ir potenciali jėga mūsų teatre, neperseniausiai baigusi Chicago Goodman'o dramos studiją ir Meno Institutą (koks didelis privalumas režisieriui!). Dekoracijos — Romo Viesulo: puslankio siena, užimanti visą atpalkinę sceną su būsimojo amžiaus šalta, "erdvine" nuotaika. Kambarys tuščias, vos keli daiktai, kurie būtini vaidybai. Vytautas Valiukas, vaidinęs "A", savo šaltakraujiškumu scenovaizdyje tiko, tačiau jo sukurtas personažas liko bespalvis, be kokio nors žmoniško veido. Pirmasis jo monologas avanscenoje sunkiai domino žiūrovą, kadangi stokojo kontakto:

ar tai su publika, ar su rankoje laikoma pypke, ar su Pypke, ar per pypkę su žiūrovu. Jautėsi nuovargis, kurio priežastis aiški. To nuovargio pasekmėje nebuvo išvystyta įtampa iki desperatiškos kulminacijos — mirties. Įtrygą keliantis Z — Kazys Vasiliauskas — buvo šiltesnis, deja, ne aistringai siekiantis tikslo, nepadedantis partneriui A netekti kantrybės. Gaila, kad nuvargę aktoriai nepajėgė "sužaisti" šio nesudėtingo viena veiksmio ir neatverti žiūrovui visų savo vaidybinių sugebėjimų. Pypkę vaidinusios D. Juknevičiūtės veidas retkarčiais nušvisdavo reostatinėje šviesoje, kuri, tačiau, be repetacijos savo tikslo nepasiekė — švietė daugiau, negu reikėjo. D. Juknevičiūtė buvo stipriausia visoje trijulėje; kartais, rodėsi, ji desperatiškai norėjo gelbėti pakrikusį tempą bei sujudrinti mizanscenas, deja, pro langelius tai atlikti buvo nesėkminga.

Apskritai, visas "Pypkės" sumanymas buvo įdomus, mūsų scenoje gana naujas, šviežias. Dekoracijos — įspudingos ir teikiančios reikiamą nuotaiką. Būtų gerai, kad pastarasis spektaklis liktų tik technine repetacija, o žiūrovui atsiskleistų tikras — be nuovargio, su patenkiamai geresnėmis sąlygom.

A. Landsbergio "Barzda" turėjo panašias ydas kaip ir "Pypkę", priskaitant dar vieną — nuolatinį barzdų atsiklijavimą, kuris, linksmindamas žiūrovus, juos visiškai išnušdavo iš veikalo sekimo. Tokiame farse pilnai užtektų "mopinių" barzdų, kurias čia vartoja Haloween'o metu — gaila Stasio Ilgūno meistrystės. Trukdė ir perdėm sugestyvi muzika, kuri kelia žiūrovui savas asociacijas, tuo būdu nesukaupia ties veiksmu. Ar negeriau būtų buvęs koks mums nieko nesakantis japoniškas maršas, nei žinomas vokiškas? Onytės leitmotyvas — Stankienės daina apie rožę — skriaudė D. Juknevičiūtę, nes nesąmoningai žiūrovas joje stengėsi įžiūrėti kažką panašaus į poniją Stankienę...

Ypatingą dėmesį kelia jaunuolis P. Standanavičius, vai-

A. Landsbergio "Barzda". Kiekvienis — Petras Sandanavičius; Onytė — Dalia Juknevičiūtė. Nuotrauka Ged. Naujokaičio

dinęs Kiekvienį. Tai tikrai talentingas būsimoasis aktorius, su kuriuo reikėjo ir "Barzdoje" rimčiau padirbėti, nes matėsi jo neišnaudota jėga ir sąmoningumas. Ir čionai, kaip ir "Pypkėje" kulminacija nebuvo užkopusi viršūnėn, — paskutinieji Kiekvienio apsisprendimo žodžiai "ne, ne, ne" nuskambėjo blankiai. Bendrai, Kiekvienis atrodė režisoriaus apleistas — net tokioje ryškioje "kelionės namo" matėsi mizanscenos stoka. Tėvas (Kazys Vasiliauskas) ir Motina (A. Uknevičiūtė) įdomesnių personažų nesukūrė — tai grynai vaičiūniški, mums gerai pažįstami charakteriai. Būtų neteisinga teigti, kad, pagal vedamą spektaklio liniją jie savo uždavinio ge-

rai neatliko, visgi norėjosi įdomesnių spalvų. Vedamąją trijų vadų (ar barzdų) rolę atliko pats režisorius V. Valiukas. Daug linksmybių buvo prigalvota, tačiau jos dinga per stipriame "stovėjime ant žemės" — prašėsi daugiau lengvumo, šokiškumo, žaismingumo. Jį lydėjęs Kareivis (E. Vaičiulis), buvęs vado šešėlyje, taip ir liko neryškus. Malonu, kad ir šis jaunuolis rimtai įsijungė į teatrinį darbą ir, tikėkime, jo neapleis. Onytė — D. Juknevičiūtė — iš nelabai dėkingo vaidmens vis dėlto sukūrė spalvingą moteriškaitę, kuri ir buvo labiausiai aktoriškai apdirbta šiame veikale. A. Elskus — gudresnis už R. Viesulą: ištempė, kiek pamaliavojęs, drobės gabalą, ir išvengė visų priešspektaklinių grumtynių su laiku, o jo žavūs barokiniai angelai, rodėsi, ir atpirko visus buvusius spektaklio nesklandumus.

"Barzdoje" kaip ir "Pypkėje" matėsi daug gerų sumanymų, eilė nebanalių mizanscenų, jautėsi visų dalyvių apgalvotas, nuoseklus ruošimasis, o, svarbiausia, — tikėjimas teatru ir žiūrovu, kuriam stengiasi suteikti meninį išgyvenimą.

Liūdna būtų, jei tie spektakliai sudulėtų užmiršty, jei nebūtų pakartoti dar kartą New Yorke ir kitose mūsų kolonijose. Šių žmonių stačiai heroiška pastanga turėtų atliepti visuomenės sąžinė, uždegti stiprų norą Teatro, rašomo didžiąja raide, išlaikymui, nes teatrų, rašomų mažosiomis raidėmis, mūsų tarpe jau nestinga.

Dalia Bylaitienė

MAGDALENA STANKŪNIENĖ

Iš "69" Meno studijos parodos vyresniųjų tapybos klasės.

NATURMORTAS

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

PICASSO BRANGIAUSIAS

Kad sužinoti meno pirklių paslaptis, nereikia būti diplomatu, jų sąjunga ir josios nariai, laikui pribrendus, išdėsto savo kortas. Meno pirklių dėka ir gyvieji dailininkai labai pabrango, ne todėl, kad Chicagoje lašiniai pabrango, autobusų važmą žadama pakelti virš dabar mokamų 30 centų, bet todėl, kad meno pirklių biznis yra pelningiausias.

Nedaug yra gyvų dailininkų, už kurių paveikslus mokama nuo \$60 000 iki pusės milijono ir daugiau. Mes žinome, kelis tokius laimingus, atseit Ivan Albright, Andrew Wyeth, kurio apžvalginė paroda Chicago Meno Institute pasibaigs birželio 4 d., o Pablo Picasso pats brangiausias.

1902 m. buvo Picasso "Mėlynasis etapas". Tais metais jis nutapė mėlyname ko'orite basą meteriškę prie jūros. Moteris glėbyje laiko kūdikį, o kitoje rankoje laiko skaisčiai raudoną gėlę. Didžiausia meno pirklių įstaiga, Sotheby Londone, paskelbė var'ytynes. Be daugelio kitų brangių paveikslų, Picasso "Molina ir kūdikis prie jūros" buvo parduotas už \$532,000. 1962 m. už Picasso "Arlekeno mirtį" buvo sumokėta \$224,000, o dabar net daugiau, kaip dvigubai! Tai fantastiškai aukšta kaina dar gyvam dailininkui esant.

Fenesanso meno kūrinių jau neliko rinkoje. Jie visi yra žinomi, nes juos turi beveik išimtinai meno muziejai ir kai kurios galerijos. Labai stropiai žiūr'ima, kad neatsirastų brangiųjų paveikslų kopijų. Sėžiningi pirkliai nepriima kopijuotų darbų, nes tokius greit suseka ir tada pirklio milijoninė apyvarta gali sugriūti. Pigios rūšies paveikslų krautuvės par-

duoda visokį klamą, beveik vien tik kopijas.

Pirkliai dabar verčiasi daugiausia moderniojo meno (dailės) prekyba, nes Rembrandtų, Titianų ir kitų garsenybių jau nėra. Kad uždirbti stambias sumas, pirkliai ieško talentingų — naujų dailininkų gretose, ypač tokių, kurie turėjo progų su savo darbais pasirodyti kokio nors muziejaus parodoje ir buvo avangardo pripažinti "kvalifikuotais". Tada meno pirkliai tokiam dailininkui suruošia parodas savo galerijose. Nesigaili reklamos, rekomenduoja kitiems pirkliams, o tie — vėl kitiems, kol dailininką padaro garsiu. Bet likimas atneša natūralias sąlygas meno kainoms kilti, turiu galvoje meno sroves arba stilius. Buvo (dar ir dabar yra) pelningas impresionizmas meno pirklių istorijoje. Dabar abstraktinė dailė rinkoje eina tiksliai tam tikros žmonių klasės žinovų ir snobų tarpe.

Pasitaiko ir didelių apgavysčių. Neseniai vienas Texas dailės kolekcionierius labai nustebo, kai dailės specialistai surado, kad iš jo 60 tariamai garsiųjų dailininkų Cezanne, Renoir ir kt. 48 buvo kopijos. Aliejaus magnetas už kopijas sumokėjo daugiau, kaip \$5,000,000!

Tarp kitų Sotheby aukštų kainų paveikslų, Cezanne akvarelė — natūrmortas su pienu buteliu ir obuoliais — atnešė \$406,000.

Aukščiausia kaina už akvarelę buvo sumokėta visoje meno rinkos istorijoje. Už Chagallo paveikslą (circa 1917) sumokėjo \$84,000. Sotheby firmos varžybose šį kartą parduota meno vertybių už \$2,962,960.

ŠIANDIEN ATIDAROMA "69" MENO STUDIJOS PARODA

Šiandien popiet "69" Meno studijos, 2612 W. 69 gatvė, baigiantis studijos semestru, atidaroma studentų darbų paroda. Vyresniųjų klasė išstato tapybos, grafikos, mozaikos darbus. Tapybą, grafiką ir mozaiką dėsto dail. V. Petravičius, sesuo Mercedes dėsto paisybą, tapybą, kompoziciją. Marčiulionienė dėsto skulptūros dalykus. H. Blyskis dėsto oforto ir kompozicijos pagrindus. M. Šileikis skaito paskaitas iš meno istorijos bei pedagogikos srities.

"69" Meno studija jau antrus metus sėkmingai veikia. Mokslo baigimo, teisingiau — pertraukos — proga, rengiama jau antroji studentų bei mokinių darbų paroda. Paroda įdomi, studentai ir studentės šioje parodoje geriau pasirodo. Išleistas studentų darbais iliustruotas katalogas.

Paroda tęsis porą savaitių.

Islamiškų kaurų paroda

Chicago Meno Institute vakar buvo atidaryta islamiškų kaurų paroda didžiojoje Gunsaulus salėje. Instituto Rytų meno kuratorius sako, kad šie kaurai yra pagaminti Persijoje, Kaukazijoje ir Turkijoje 16-tam ir 19-tam šimt. Taip pat yra homadų bei kaimiečių gamintų kaurų. Visi kaurai paliudija to laikotarpio žmonių tradicijų tęstinumą, raštų ir formos savitumą.

Kaurų rinkinys yra Jack Sewell, buvusio pieno bendrovės pareigūno nuosavybė.

Paroda tęsis iki liepos 2 d. Įėjimas nemokamas.

Dail. J. Pautieniaus paroda Čiurlionio galerijoje Chicagoje pasibaigė praėjusį antradienį. Nors tik 4 dienas tęsusi paroda buvo sėkminga. Per pirmąsias dvi dienas buvo parduota 11 paveikslų. Jury komisija atrinko paveikslą "Bičių aviliai" Čiurlionio galerijai.

TOKSTANTIS GRAFIKŲ

Sears / Vincent Price galerijoje, 140 E. Ontario St., išstatyta 1,000 pasaulinio garso dailininkų-grafikų kūrinių. Tame skaičiuje yra Rembrandt, Duerer, Picasso, Rouault, Leger, Goya, Nolde ir kt.

— Chicago centriniam knygyne miesto centre, meno literatūros skyriuje yra sekamų dailininkų paroda: Eve Garrison, Mary Gehr, Thomas Kapstusis ir meniškų knygų apdarytojos Elizabeth Kner. Paroda tęsis iki birželio 20 d.

LIETUVIS INDEKSE

Kruopštusis žurnalistas J. Cienas "Dienų skeveldrose" (ž. Naujienų antroji dalis, 1967 m. gegužės 6 d. Nr. 858) iškėlė klausimą: "Beje, ar mes turime ką nors Indekse? Kas galėtų painformuoti?"

Atsiimėiu ir pranešu, kad turime. Knyga "Trumpas Rymo katalikų katekizmas" yra įtraukta į katalikams uždraustųjų knygų sąrašą. Jos autorius yra Juozas Ambrazevičius (Ambrazevičius), gimęs 1855.II.9. Seimų kunigų seminariją baigė 1880 m. ir gavo kunigo šventinimus. Darbavosi Varšuvos ir Vilniaus vyskupijose. Leidė laikraščius "Lietuvos Bitininką", "Šviesą" ir įvairias pasiskaitymų ir tikybinių turinio knygeles. Visą savo amžių pašventė kovai už lietuvių teises Vilniaus lietuvių bažnyčiose. Išleido mokslo reikalams "Elementorių", kurį dvasinė katalikų vyriausybė gerokai išcenzūravo. Už lietuvišką veiklą buvo dvasinės vyriausybės persekiojamas ir atleidžiamas iš pareigų. Jo išleistas "Trumpas Rymo katalikų katekizmas" 1907. IV. 12. dekretu buvo įrašytas į "Index librorum prohibitorum". Kun. J. Ambrazevičius mirė 1915. VI. 27 Vilniuje.

Man žinomi šaltiniai: 1) "Lietuvių Enciklopedija", pirmas tomas, 141 psl. 2) "Naujienų" priedas "Literatūra", 1955 m. birželio 18 d. Nr. 281.

Kun. J. Ambrazevičius pirmoj eilėj gynė lietuviškus reikalus ir, kiek man atrodo, kritikavo tik bažnytinės vyriausybės sudarymą, o tikėjimo dalykų beveik nelietė. Pvz. būdingas jo išsireiškimas: — Tik tokio vyskupo tereikia klausyti, kuris bus pačių lietuvių išrinktas ir popiežiaus patvirtintas".

Įdomu, ar dar ir šiais Vatikano ske'biamaiais tikybų ir tautų bendradarbiavimo metais šioji knyga yra uždraustųjų knygų sąrašė? V. Vytenietis.

LABAGUS PERSPĖJIMAS

Turistų vadovas žvėryne: "Čia mano ponai ir ponios, jūs matote didžiausią pasaulyje gyvatę smauglį. Ji savo pietums iš sykio visą kiaulę prarija. Prašau mano ponija, neiti prie jos per daug arti!"

8 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, JUNE 3, 1967

ALĖ JONIKIENĖ
iš "69" Meno studijos parodos, kuri atidaroma birželio mėn. 3 dieną.

NATŪRMORTAS